

Ett frieri till fantasin

Jag ska skriva en uppsats. Jag borde nysta upp en röd tråd för att sy ihop min text. Men jag orkar inte utmana min fantasi. Så jag matar in uppgiftsbeskrivningen i chattroboten och lutar mig tillbaka medan den spottar ut mening efter mening. NEJ! Jag kallsvettas. Låt det vara en mardröm! Jag vaknar lättad, vet att jag aldrig skulle svika skrivandet, aldrig överlåta det åt en robot. Men det är just dit världen är på väg.

Hösten 2022 lanserade företaget Open AI den virtuella assistenten Chat GPT. Innan man visste ordet av var chattroboten ett etablerat verktyg för textproduktion. Nu är det hur enkelt som helst för studerande att låta Chat GPT skriva uppsatser, och deras lärare kan omöjligt bevisa att texterna är robotens alster. Alla dess texter är nämligen unika.

“Skriv en dikt som om den var skriven av Wordsworth”. Fri översättning: *På skärmen syns i digitalt format / En språkmodell så vidsträckt och varm / Med kunskap djup och ord så sanna / Den till oss talar som om den visste ett och annat.* Allt det här skriver Chat GPT på ett tiotal sekunder. Den klipper ut och klistrar ihop, dissekerar gammalt och genererar nytt. Den har tränats att härma oss.

Med risk för att jag låter framtidspessimistisk säger jag det här: Jag är rädd. Rädd för vad det ska bli av oss tänkande, kreativa människor. Vad kommer att hända med fantasin? Vad kommer att hända med yrkespersoner som skriver, tecknar och musicerar om den artificiella intelligensen tar över? Jag vill inte bevittna en värld där författare, konstnärer och musiker konkurreras ut av en robot. Jag vill inte konsumera litteratur som saknar mänsklig prägel.

Jag vill läsa med hjärtat. När jag läser vill jag andas pionernas söta doft och stå mitt i ett ösregn av rosa kronblad. Svepa sorgmantelns vingar omkring mig som en tröstande filt i livets motvindar. Bitar i citronklyftornas syrliga kött och dricka upp tårarna av ett en gång så lyckligt barn. Känna smärtan av tusen nålar som pressar sig igenom min sammetslena hud.

För syftet med litteratur är att påverka. Förmedla något utöver orden. En författares ordval påverkas av allt från tankar och känslor till dofter och ljud. Men en robot gör bara som den blivit tränad: INS <title> Vi var unga och dumma <title>. Bakom orden finns endast kod.

Jag läser chattrobotens ord bara med ögonen. Orden känns inte äkta. Ingen människa har suttit i ett svalt rum en sen sommarkväll med fönstret öppet och studerat havet. Ingen människa har valt ut de beskrivande orden för just den stunden. Orden genereras efter varandra på basis av statistik på vanliga ordföljder. Läsupplevelsen är som att betrakta en kopia av Mona Lisa.

Och därför låter jag pennan skriva. Alltid. Stannar plötsligt upp mitt i en mening. Funderar. Känner nästan regnet falla över mina rosiga kinder. En mild vind blåser in genom det öppna fönstret och jag andas djupt. Betraktar vågornas dans mot klipphällarna. Jag tar upp pennan igen. Väger orden mot varandra. Och så väljer jag dig: "fantasi".